

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 373/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. júna 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Miloslavom Hrickom, advokátska kancelária, Ulica 1. mája 709, Liptovský Mikuláš, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 22. januára 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015, ktorou žiada vydať tento nález:

„Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sžo/6/2015 zo dňa 04. 11. 2015 porušené bolo.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Sžo/6/2015 zo dňa 04. 11. 2015 sa zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu.“

Ako zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a jej príloh vyplynulo, sťažovateľ sa ako žalobca v konaní pred Krajským súdom v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 20 S 17/2014 domáhal proti Slovenskej obchodnej inšpekcii, Inšpektorátu Slovenskej obchodnej inšpekcie v Žiline pre Žilinský kraj (ďalej len „žalovaný“) preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovaného (bez uvedenia spisovej značky) o sťažovateľom podaných námietkach z 15. januára 2014 proti opatreniu na mieste z 9. januára 2014, ktorým boli sťažovateľovi nariadené záväzné pokyny (ďalej len „napadnuté rozhodnutie žalovaného“).

Opatrením na mieste boli sťažovateľovi nariadené záväzné pokyny podľa inšpekčného záznamu z 9. januára 2014. Podľa týchto záväzných pokynov bol sťažovateľ povinný s termínom ihneď podľa zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane nefajčiarov“) nepredávať tabakové výrobky a výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, a formou zásielkového predaja a s termínom do 13. januára 2014 podľa zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľov“) zaslať žalovanému zoznam predaja vodných fajok prostredníctvom zásielkového predaja v období od 1. júla 2013 do 9. januára 2014. Inšpekčný záznam z 9. januára 2014 bol doplnený 22. januára

2014 o záväzný pokyn nešíriť reklamu produktov, ktorých predaj je zakázaný s termínom ihneď.

Žalovaný tieto záväzné pokyny sťažovateľovi vydal v súvislosti s vykonanou kontrolou u sťažovateľa ako podnikateľa – fyzickej osoby inšpektormi žalovaného, pri ktorej bolo zistené, že v čase kontroly sťažovateľ na svojej webovej stránke [REDAKOVANÉ] ponúkal výrobky – vodné fajky, príslušenstvo do vodných fajok, pričom výrobky boli označené i predajnou cenou. Dôvodom vydania záväzných pokynov bol zákaz predaja výrobkov určených na fajčenie a neobsahujúcich tabak formou zásielkového predaja v zmysle zákona o ochrane nefajčiarov.

Sťažovateľ námietky proti záväznému pokynu odôvodnil tým, že síce podľa § 6 ods. 1 písm. e) zákona o ochrane nefajčiarov je zakázaný zásielkový predaj tabakových výrobkov a výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, avšak vodná fajka takýmto výrobkom nie je. Ustanovenie § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov definuje výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, tak, že nimi sú všetky výrobky neobsahujúce tabak, ktorých spôsob užívania je fajčením. Zákon tak zakazuje zásielkový predaj obsahu výrobku na fajčenie (napr. bylenných zmesí na fajčenie), ktorý je rozhodujúci, a nie zásielkový predaj prostriedku pre umožnenie fajčenia (vodná fajka), ktorý samotný sa neužíva. Preto zákaz, na ktorý poukazuje žalovaný, sa na zásielkový predaj vodných fajok nevzťahuje.

Žalovaný v odôvodnení rozhodnutia z 15. januára 2014 o zamietnutí námietok sťažovateľa uviedol, že jeho inšpektori pri šetrení spotrebiteľského podnetu zistili, že sťažovateľ 16. októbra 2013 na základe faktúry č. 2013164 odpredal spotrebiteľovi vodnú fajku za 28,40 € a v období od 1. júla 2013 do 9. januára 2014 spotrebiteľom odpredal 42 druhov vodných fajok v množstve 488 kusov. Za rozhodujúce žalovaný považoval, že výrobkami, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, sú také výrobky, ktorých deklarovaný spôsob užívania je fajčenie. Fajčením je proces, počas ktorého dochádza k aktívnemu vdychovaniu a vydychovaniu látok, dymu či pary prostredníctvom ústnej dutiny do organizmu. Medzi takéto výrobky patria potom aj elektronické cigarety, cigaretové špičky, vodné fajky a ďalšie výrobky, ktoré sa užívajú fajčením a neobsahujú tabak. Vodná fajka je výrobok, ktorý neobsahuje tabak a ktorého spôsob užívania je fajčenie. Vodné fajky sa užívajú, a nie požívajú, bez nich by nemohlo dochádzať k procesu

označenému ako fajčenie. Preto považoval žalovaný námietky sťažovateľa za neopodstatnené a zamietol ich.

Sťažovateľ žalobu krajskému súdu podanú proti rozhodnutiu žalovaného z 15. januára 2014 odôvodnil tým, že pokiaľ za užívanie fajčením považuje žalovaný aj užívanie prostriedkov, bez ktorých by nemohlo dôjsť k procesu označenému ako fajčenie, takýto výklad neobstojí. Znamená by, že za užívanie fajčením by sa potom malo považovať aj používanie zápaliek, zapalovača, popolníka a iného príslušenstva fajčiara. Užívaním sa rozumie iba také hospodárske využitie veci, pri ktorom sa užívaná vec spotrebuje, napr. fajčením tabakovej cigarety táto cigareta zanikne. Takýmto spôsobom sa spotrebuje aj náplň do fajky, elektronickej cigarety alebo vodnej fajky, avšak samotná vodná fajka sa fajčením nespotrebuje a bez náplne vlozenej do korunky vodnej fajky ju nie je možné používať. Zákonodarca v texte predpisu použil nedokonavý vid slovesa „užiť“. Bežný význam, ktorý sa tomuto slovesu prikladá, je „skonsumovať“ alebo „zúžitkovať“. Naproti tomu význam slova „použiť“ je „upotrebiť“ na nejaký cieľ. Vodná fajka sa používa a náplň do vodnej fajky sa užíva. Účelom novelizácie zákona na ochranu nefajčiarov zákonom č. 142/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „novela zákona o ochrane nefajčiarov“), nebolo zamedziť predaju fajčiarskych potrieb ako takých, ale rozšíriť zákaz o netabakový obsah, ktorý sa pri fajčení spotrebuje. Účelom zákona je chrániť zdravie ľudí pred škodlivými následkami fajčenia. Zdravie ľudí však neohrozujú drevené fajky, vodné fajky alebo cigaretové špičky. V mnohých prípadoch fungujú ako dekoračné predmety a nikdy neboli použité. Pre dosiahnutie účelu zákona preto postačuje, aby bol zakázaný predaj látok, ktoré sa pri fajčení vdychujú a vydychujú, medzi ktoré vodná fajka nepatrí. Sťažovateľ preto navrhol napadnuté rozhodnutie žalovaného, ako aj záväzný pokyn z 9. januára 2014 zrušiť a vec vrátiť žalovanému na ďalšie konanie.

Žalovaný vo vyjadrení k žalobe zopakoval svoju argumentáciu v napadnutom rozhodnutí a poukázal i na autorský výklad novely zákona o ochrane nefajčiarov, ktorý podal žalovanému 17. apríla 2013 autor zákona, podľa ktorého výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, sú také výrobky, ktorých deklarovaný spôsob užívania je

fajčenie. Medzi takéto výrobky patria tie, ktorých spôsob užívania je vdychovanie látok, dymu či pary prostredníctvom ústnej dutiny do organizmu. Pôjde teda o všetky výrobky neobsahujúce tabak, ktorých spôsob užívania je fajčením. Vo všeobecnosti ide o elektronické cigarety, fajky, vodné fajky, bylinné cigarety, cigaretové špičky a ďalšie výrobky, ktoré sa užívajú fajčením a neobsahujú tabak. Bez zariadenia, ktoré by umožňovalo vdychnúť látku prostredníctvom ústnej dutiny do organizmu, by nemohlo dôjsť k samotnému procesu fajčenia. Samotná vodná fajka sa nefajčí, ale v spojitosti s tým, čo tvorí jej nedeliteľnú súčasť – náplňou, užíva sa na fajčenie.

Krajský súd rozsudkom č. k. 20 S 17/2014-37 zo 4. novembra 2014 žalobu sťažovateľa zamietol a sťažovateľovi náhradu trov konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že sa nestotožnil s právnym názorom sťažovateľa, že vodné fajky nie sú výrobkom, ktorý je určený na fajčenie a neobsahuje tabak v zmysle zákonnej definície § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov:

«Pojem „fajčenie“ nie je legislatívne definovaný v cit. zákone, preto je potrebné vychádzať zo všeobecného významu tohto slova používaného v slovenskom jazyku. Súd sa čiastočne stotožnil s definíciou fajčenia ako ju vo svojom rozhodnutí uviedol žalovaný, t.j. že sa jedná o proces, počas ktorého dochádza k aktívnemu vdychovaniu a vydychovaniu látok, dymu, či pary prostredníctvom ústnej dutiny do organizmu. Súd k tejto definícii dodáva, že počas tohto procesu dochádza k aktívnemu vdychovaniu a vydychovaniu nikotínu, čo je jedným z charakteristických znakov aktívneho bežného fajčenia. Táto definícia je v súlade aj s predmetom úpravy cit. zákona uvedenej v § 1, kde je zdôraznená ochrana ľudí pred vznikom závislosti od nikotínu. Základnou príčinou prijatia tejto právnej úpravy bola potreba ochrany ľudí pred vznikom závislosti od nikotínu ako návykovej a škodlivej zložky nachádzajúcej sa v tabaku, ale aj potreba ochrany ľudí pred výrobkami, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, pritom zložka nikotín je práve tá esenciálna náležitosť, ktorá má negatívny vplyv na zdravie ľudí. Preto fajčenie je možné charakterizovať ako proces, počas ktorého dochádza k aktívnemu vdychovaniu a vydychovaniu nikotínu, ktorý môže, ale nemusí byť viazaný na užívanie tabaku.

Preto je potrebné v tejto súvislosti zaoberať sa námietkou žalobcu, či vodná fajka je taký výrobok, t. j. ktorý je určený na fajčenie a neobsahuje tabak, keď neobsahuje náplň, ktorá by mala v sebe obsahovať nikotín. Skutočne bolo preukázané, že na internetovej

stránke ponúkané výrobky túto látku neobsahovali, pretože sa jednalo len o nosiče tejto náplne. Táto náplň však mohla byť do nich nainštalovaná a po tejto inštalácii mohlo dôjsť k procesu fajčenia. Podľa názoru súdu, už tým, že tieto výrobky boli tak technicky usposobené, že mohli byť použité na inhalovanie nikotínu tým, že by sa do nich inštalovala nikotínová náplň, je naplnená definícia výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak. Inak povedané, takéto výrobky nemusia samotné obsahovať nikotín, stačí, keď sú určené na inhalovanie nikotínu, t.j. ich naplnením náplňou s obsahom nikotínu môže dôjsť k inhalovaniu aj nikotínu. Súd preto konštatuje, že vodná fajka je výrobkom, ktorý je určený na fajčenie a neobsahuje tabak.

Čo sa týka konkrétnych žalobných námietok, súd k nim uvádza nasledovné: Čo sa týka toho, že vodná fajka je prostriedok, ktorý sa neužíva fajčením, lebo sa fajčením nespotrebuje ako náplň do fajky, súd uvádza, že táto námietka nie je spôsobilá privodiť iné právne posúdenie výrobku vodná fajka ako vyššie uvedené. Výrobok určený na fajčenie v zmysle § 2 ods. 4 písm. k) cit. zákona, je každý výrobok, ktorý sa užíva fajčením. Jedná sa teda nielen o náplň do tohto výrobku, ale aj nosič tejto náplne, pretože inak by náplň nemohla byť nikdy použitá na fajčenie. Bez tohto nosiča totiž náplň stráca akýkoľvek hospodársky zmysel. Pri zaradení vodnej fajky medzi výrobky určené na fajčenie je dôležitou aj skutočnosť, že pri zavedení náplne do tohto nosiča tu existuje reálna možnosť inhalovať nikotín, čo je len na voľbe spotrebiteľa. Spotrebiteľ môže (a nemusí) inhalovať nikotín fajčením z vodnej fajky, avšak samotná táto možnosť inhalovania nikotínu robí tento výrobok výrobkom, ktorý je určený na fajčenie a neobsahuje tabak.

Čo sa týka poukazovania žalobcu na to, že vodná fajka sa fajčením nespotrebuje ako náplň do fajky a preto sa používa a nie užíva, čím nie je naplnená dikcia § 2 ods. 4 písm. k) cit. zákona, súd uvádza nasledovné: Pojem užívať vždy neznamená spotrebovať vec, ktorá sa užíva, ale znamená realizovať jej úžitkovú hodnotu. Samotné užívanie veci spočíva v prisvojovaní si podstaty i úžitkových vlastností veci (s možnosťou spotrebovania veci, napr. takého opotrebenia veci, pre ktoré sa už vec nedá ďalej užívať). Tento výklad je v súlade s § 123 Občianskeho zákonníka, ktorý zakotvuje pojem „užívať vec.“ To znamená, že nie je pravidlom, že pri užívaní veci musí dôjsť aj k jej spotrebovaniu. Napríklad pri užívaní pozemku nedochádza pravidelne k jeho spotrebovaniu, čiže zániku. V danom prípade vystupuje do popredia význam slova užívať v zmysle užívať vec spolu s jej náplňou

fajčením t.j. inhalovaním nikotínu, na ktoré je priamo technicky usposobená, a nie v zmysle vec spotrebovať. Preto podľa názoru súdu vodná fajka sa užíva fajčením.

Čo sa týka námietky, že zákonodarca v texte predpisu použil nedokonavý vid slovesa „užiť“, čo evokuje význam vec skonzumovať alebo zužitkovať, súd uvádza, že námietka je nedôvodná. Ust. § 2 ods. 4 písm. k) cit. zákona jednoznačne kvalifikuje výrobok určený na fajčenie a neobsahujúci tabak ako výrobok, ktorý neobsahuje tabak a ktorý sa užíva fajčením. To znamená, že je tu dôležitá vlastnosť výrobku, ktorá umožňuje užívať výrobok prostredníctvom jeho vlastností na fajčenie, t.j. inhalovanie nikotínu. Bez týchto vlastností by sa samotná náplň fajčiť nedala. Teda výrobok (jeho úžitkové vlastnosti) je nevyhnutne potrebný na to, aby mohlo dôjsť k fajčeniu náplne práve v priamej príčinnej súvislosti s užívaním výrobku – vodnej fajky. Z tohto dôvodu je nedôvodná aj námietka, že za užívanie fajčením by sa podľa správneho orgánu malo považovať aj používanie zápaliek, popolníka atď. Ich úžitkové vlastnosti totiž nie sú bezprostredne potrebné na inhalovanie nikotínu, lebo ich použitím k samotnému inhalovaniu nedôjde.

Čo sa týka námietky poukazovania m účel zákona č. 142/2013 Z. z., ktorým účelom podľa žalobcu nebolo zamedziť predaju fajčiarskych potrieb ako takých, ale rozšíriť zákaz o netabakový obsah, ktorý sa pri fajčení spotrebúva, súd uvádza nasledovné: Z dôvodovej správy k § 2 ods. 4 písm. k) zákona č. 142/2013 Z. z., ktorá tvorí dôležité výkladové pravidlo zákona, vyplýva opak. Spresňuje sa definícia týchto výrobkov, pričom úmyslom zákonodarcu bolo do tejto množiny výrobkov zaradiť napr. elektronické cigarety či iné výrobky s obsahom sušených rastlín, ktoré tvarovo pripomínajú vzhľad cigarety a užívajú sa fajčením. Zákonodarca teda nezaradil do tejto množiny výrobkov len náplne do týchto nosičov, napr. náplň (tzv. liquid) do elektronickej cigarety, či samotné sušené rastliny ako náplň do týchto nosičov, ale aj výrobky, ktoré ich umožňujú fajčiť, ako napr. elektronické cigarety, ktoré taktiež samy o sebe neobsahujú náplň, ale sú len zariadenia, ktoré sú potrebné na fajčenie náplne a taktiež sa nespotrebovávajú vyfajčením náplne.

Súd teda sumárne uvádza, že podľa jeho právneho názoru, výrobkom, ktorý je určený na fajčenie a neobsahuje tabak, je aj vodná fajka, pretože sa jedná o výrobok, ktorý sa užíva (môže užívať) spôsobom inhalovania nikotínu, t.j. fajčením.»

Proti rozsudku krajského súdu č. k. 20 S 17/2014-37 zo 4. novembra 2014 podal sťažovateľ odvolanie, ktorým navrhol odvolaciemu súdu zmeniť rozsudok krajského súdu

tak, že napadnuté rozhodnutie žalovaného, ako aj záväzný pokyn z 9. januára 2014 sa zrušujú. Sťažovateľ súhlasil s definíciou fajčenia, ako ju podal krajský súd, avšak nesúhlasil s dôsledkami, ktoré z nej krajský súd vyvodil. Pokiaľ krajský súd konštatoval, že vodná fajka je technicky uspokojená na vdychovanie nikotínu, teda na fajčenie, čo z nej robí výrobok, ktorý sa užíva fajčením, krajský súd nezohľadnil, že vodná fajka je uspokojená primárne na vdychovanie akýchkoľvek látok, ktorých horením vznikajú produkty, ktoré v mnohých prípadoch nikotín neobsahujú (bylinné zmesi, kamienky vlhčené ovocnou melasou), pričom vodná fajka je častejšie využívaná práve na takýto proces, ktorý fajčením nie je ani podľa názoru krajského súdu. Na vdychovanie a vydychovanie nikotínu sa bežne používajú cigarety a fajky, ale aj elektronické cigarety. Elektronické cigarety, ktoré podľa názoru krajského súdu majú byť porovnateľné s vodnými fajkami, nie sú však porovnateľné produkty. Elektronické cigarety majú tvar podobný bežnej tabakovej cigarete, oveľa viac sa spájajú s fajčením ako vodná fajka. Aj dôvodová správa považuje za výrobky určené na fajčenie neobsahujúce tabak elektronické cigarety alebo iné výrobky s obsahom sušených rastlín, ktoré tvarovo pripomínajú vzhľad cigarety a užívajú sa fajčením. Vodná fajka tvar cigarety ani vzdialene nepripomína. Mnoho predmetov dennej spotreby je uspokojených tak, že môžu byť použité s obsahom, ktorý právne predpisy zakazujú, ale iba samotná takáto možnosť ich použitia nerozširuje reguláciu aj na tieto predmety – nie je napr. regulovaný predaj pohárov na tvrdý alkohol, ale predaj samotného alkoholu. Aj krajský súd používa pojem „užívať“ v spojení s tabakom, a nie s nástrojom použitým na inhalovanie. Na to, aby mohol zákazník vodnú fajku používať, musí si zakúpiť náplň – bez nej iba kúpou vodnej fajky nie je nijako ohrozené jeho zdravie. Navyše, náplň do vodných fajok podlieha spotrebnej dani z tabakových výrobkov, pretože ide o výrobok určený na fajčenie, aj keď neobsahuje tabak; samotná vodná fajka však v zmysle zákona č. 106/2004 Z. z. o spotrebnej dani z tabakových výrobkov v znení neskorších predpisov nepodlieha.

Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015 rozsudok krajského súdu ako vecne správny potvrdil a sťažovateľovi právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Stotožnil sa v celom rozsahu s právnym posúdením veci krajským súdom [§ 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)].

Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015 nadobudol právoplatnosť 23. novembra 2015.

Sťažovateľ sťažnosť doručení ústavnému súdu, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015, odôvodnil tým, že najvyšší súd sa nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami. Nevysporiadal sa s námietkou, že vodná fajka je síce usposobená na vdychovanie a vydychovanie nikotínu, ale primárne sa používa na vdychovanie a vydychovanie látok, ktorých horením vznikajú produkty, ktoré v mnohých prípadoch nikotín vôbec neobsahujú. Nevysporiadal sa ani s námietkou, že používanie vodnej fajky predstavuje rituál diametrálne odlišný od užívania tradičných tabakových výrobkov. Aj keď najvyšší súd poukázal na podobnosť vodnej fajky s elektronickými cigaretami, nevysporiadal sa s námietkou sťažovateľa, že samotná dôvodová správa zaradila elektronické cigarety medzi výrobky určené na fajčenie obsahujúce tabak z dôvodu ich podobnosti s tradičnými cigaretami, ale vodná fajka nie je výrobok s elektronickou cigaretou porovnateľný. Najvyšší súd sa nevysporiadal ani s námietkou sťažovateľa, že škodlivé látky obsahuje tabak, ktorý sa vodnou fajkou môže fajčiť, ale nie samotná vodná fajka. Všetky tieto námietky sú podstatné, neboli pre vec iba okrajové a odôvodňovali rozhodnutie najvyššieho súdu v prospech sťažovateľa. Odvolací súd nebol povinný sa s nimi stotožniť, ale bol povinný sa s nimi vysporiadať, čo neurobil. Tým došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože

uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015 rozsudok krajského súdu č. k. 20 S 17/2014-37 zo 4. novembra 2014 potvrdil ako vecne správny podľa § 250ja ods. 3 druhej vety OSP v spojení s § 219 ods. 1 a 2 OSP a svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Odvolací súd vyhodnotil rozsah a dôvody odvolania vo vzťahu k napadnutému rozsudku Krajského súdu v Žiline po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu a s prihliadnutím na ustanovenie § 219 ods. 2 O. s. p. dospel k záveru, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. S týmito sa odvolací súd stotožňuje v celom rozsahu.

Najvyšší súd konštatuje, že spornou a zároveň kľúčovou otázkou v danej veci je posúdenie, či možno vodnú fajku zaradiť pod § 2 ods. 4 písm. k/ zákona č. 377/2004 Z. z., t. j. pod výrobky určené na fajčenie, neobsahujúce tabak. V priebehu vykonávania kontroly u žalobcu, podľa zákona č. 128/2002 Z. z. bolo nesporne preukázané, že žalobca predával výrobok - vodnú fajku, prostredníctvom zásielkového predaja. Citované ustanovenie § 6 ods. 1 písm. e/ zákona č. 377/2004 Z. z. zakazuje predaj výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak formou zásielkového predaja. Žalobca však v odvolaní proti rozsudku krajského súdu namieta, že vodnú fajku nemožno považovať za výrobok neobsahujúci tabak a určený na fajčenie.

K pojmu fajčenie najvyšší súd uvádza, že tento pojem nemá legálnu definíciu, t. j. pojem fajčenie nie je definovaný v žiadnom právnom predpise, smernici, vyhláske, či inom legislatívnom právnom akte. V takomto prípade je nutné tento pojem vykladať vychádzajúc i z jazykového výkladu, ako aj zo všeobecného významu tohto pojmu a činnosti, ktorú vyjadruje.

Krajský súd v napadnutom rozhodnutí poukázal na dôvodovú správu k zákonu č. 142/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a o zmene a

doplnení zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V samotnej dôvodovej správe sa uvádza: „Do § 2 ods. 4 sa dopĺňajú definície nových pojmov. Spresňuje sa definícia výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak z dôvodu, že aj tieto výrobky sa nesmú fajčiť na verejných miestach uvedených v § 7 zákona č. 377/2004 Z. z. Týka sa to napríklad elektronických cigariet alebo iných výrobkov s obsahom sušených rastlín, ktoré tvarovo pripomínajú vzhľad cigarety a užívajú sa fajčením“.

Snahou a cieľom nielen legislatívy, konkrétnych právnych predpisov, ale aj celej spoločnosti je v súčasnej dobe ochrana pred negatívnymi účinkami a dôsledkami fajčenia. V súlade s citovanými ustanoveniami zákona č. 377/2004 Z. z., ako aj v súlade v súčasne orientovaným trendom ochrany zdravia pred negatívnymi účinkami fajčenia, je nevyhnutné posudzovať veci týkajúce sa fajčenia, či už ide o fajčenie cigariet, elektronických cigariet, či vodnej fajky, obzvlášť pozorne a náležite, aj s ohľadom na čoraz sa zhoršujúci negatívny vplyv fajčenia na zdravie nie len konzumentov cigariet a iných výrobkov určených na fajčenie, ale aj na zdravie nefajčiarov.

Žalovaný v napadnutom rozhodnutí definoval fajčenie ako proces, počas ktorého dochádza k aktívnemu vdychovaniu a vydychovaniu látok, dymu či pary prostredníctvom ústnej dutiny do organizmu a k takýmto výrobkom zaradil všetky tie, u ktorých spôsob užívania je vdychovanie a vydychovanie látok, dymu a pary prostredníctvom organizmu, a to sú elektronické cigarety, bylinné cigarety, cigaretové špičky, vodné fajky a ďalšie výrobky, ktoré sa užívajú fajčením a neobsahujú tabak. S citovanou definíciou sa čiastočne stotožnil aj krajský súd, ktorý k nej ešte dodal, že počas tohto procesu dochádza k aktívnemu vdychovaniu a vydychovaniu nikotínu, čo je jedným z charakteristických znakov aktívneho bežného fajčenia.

Najvyšší súd sa stotožnil s vyššie citovanými definíciami pojmu fajčenie a taktiež súhlasí s tvrdením krajského súdu, že vodná fajka je výrobok technicky tak usporobovaný, že môže byť použitá aj na fajčenie tabaku a na inhalovanie nikotínu tým, že sa do nej nainštaluje tabaková náplň. Na základe uvedeného je možné s určitosťou konštatovať, že vodná fajka je výrobok určený na fajčenie, neobsahujúci tabak, ktorého predaj formou podomového predaja a zásielkového predaja je zakázaný.

Odvolaací súd zastáva názor, že vodná fajka s tabakovou náplňou, tak ako aj samotné cigarety, obsahujú nikotín. Rozdiel medzi vodnou fajkou s tabakovou náplňou a cigaretami spočíva len v množstve nikotínu, ktorý obsahujú, avšak pre naplnenie pojmu fajčenie nie je podstatné množstvo a obsah nikotínu, ale postačuje to, že vodná fajka s tabakovou náplňou je výrobok, ktorý nikotín obsahuje. Najvyšší súd pri oboznamovaní sa s definíciou, podstatou a užívaním vodnej fajky sa opakovane stretával so slovným spojením „fajčenie vodnej fajky“, z čoho tiež možno vyvodit', že vodná fajka sa užíva práve úkonom fajčenia.

Najvyšší súd teda dospel k záveru, že vodná fajka predstavuje výrobok určený na fajčenie. Takýto výrobok je preto zakázané predávať v rámci zásielkového predaja. Vyššie opísaným skutkom preto žalobca porušil citované ustanovenie § 6 ods. 1 písm. e/ zákona č. 377/2004 Z. z.“

Podstatou sťažnosti sťažovateľa na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015 je tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého sa najvyšší súd nevysporiadal s jeho odvolacími námietkami, a jeho rozhodnutie teda nie je dostatočne odôvodnené. V konečnom dôsledku sťažovateľ považuje toto rozhodnutie za porušujúce jeho označené základné práva pre ústavne nekonformný výklad ustanovenia § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov, ktorým najvyšší súd dospel k záveru, že vodná fajka je výrobkom určeným na fajčenie neobsahujúcim tabak, pretože jej spôsob užívania je fajčením.

Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ

rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia rozsudku najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktoré sťažovateľ v konaní o správnej žalobe nastolil.

Najvyšší súd potvrdil ako vecne správny rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 druhej vety OSP v spojení s § 219 ods. 1 a 2 OSP. Ustanovenie § 219 ods. 2 OSP umožňuje odvolaciemu súdu v prípade, ak sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením rozhodnutia súdu prvého stupňa, obmedziť sa v odôvodnení svojho rozhodnutia len na skonštatovanie správnosti dôvodov rozhodnutia súdu prvého stupňa, prípadne doplniť na zdôraznenie jeho správnosti ďalšie dôvody.

Pri posudzovaní dostatočnosti a primeranosti naplnenia základného práva na súdnu ochranu, pokiaľ ide o obsah odôvodnenia súdneho rozhodnutia v prípade, keď odvolací súd využije možnosť poskytnutú mu § 219 ods. 2 OSP, je potrebné vychádzať z obsahu odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu v ich spojitosti a komplexnosti.

V prípade sťažovateľa správne súdy vysvetlili, ako dospeli k záveru o tom, že vodná fajka je v zmysle § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov výrobkom určeným na fajčenie neobsahujúcim tabak. Vychádzali z definície procesu fajčenia zohľadňujúc potrebu ochrany zdravia ľudí pred vznikom závislosti od nikotínu v súlade so zmyslom a účelom zákona o ochrane nefajčiarov. Za rozhodujúce považovali to, že vodná fajka je výrobok technicky uspošobný tak, že môže byť použitá na inhalovanie nikotínu, je reálne spôsobilá na tento účel. To, že môže byť použitá aj na iné účely, nepovažovali za rozhodujúce. Odmietli formalistický výklad sťažovateľa, podľa ktorého vodná fajka nespĺňa podmienky § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov iba preto, že fajčením sa nespôsobuje, resp. samotná neobsahuje škodlivé látky a neohrozuje zdravie ani bezpečnosť spotrebiteľa. Tým reagovali i na námietky sťažovateľa obsiahnuté v jeho odvolaní. Odôvodnenie rozhodnutia najvyššieho súdu v spojení s odôvodnením rozhodnutia

krajského súdu preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

Ústavný súd je toho názoru, že v prípade sťažovateľa nemožno považovať závery rozsudku najvyššieho súdu za také, ktoré by boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrálne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie sťažovateľom označených základných práv alebo slobôd.

Rozhodujúcim pre vec sťažovateľa bola odpoveď na otázku, či vodná fajka je v zmysle § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov výrobkom určeným na fajčenie neobsahujúcim tabak.

Podľa § 6 ods. 1 písm. e) zákona o ochrane nefajčiarov sa zakazuje zásielkový predaj tabakových výrobkov a výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak formou podomového predaja a zásielkového predaja.

Podľa § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov výrobky, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, sú všetky výrobky neobsahujúce tabak, ktorých spôsob užívania je fajčením.

Pokiaľ najvyšší súd dospel k záveru, že vodná fajka je výrobok určený na fajčenie neobsahujúci tabak v zmysle podľa § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov, ktorého zásielkový predaj je zakázaný podľa § 6 ods. 1 písm. e) zákona o ochrane nefajčiarov, tento jeho záver nepopiera obsah a účel právnej úpravy a je ústavne konformný. Kontrolou zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie dotknutých ustanovení najvyšším súdom s ústavou dospel ústavný súd k záveru, podľa ktorého v tomto teste rozhodnutie najvyššieho súdu obstojí naň kladeným požiadavkám.

Ústavný súd pripomína, že otázka, či vodná fajka je výrobkom určeným na fajčenie neobsahujúcim tabak, bola vo veci sťažovateľa riešená v súvislosti so zákazom predaja takýchto výrobkov zásielkovým predajom podľa § 6 ods. 1 písm. e) zákona o ochrane nefajčiarov. Aj táto skutočnosť má význam pre posúdenie zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov a výklad aplikovaných ustanovení správnymi súdmi. Legálna definícia výrobkov,

ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak v § 2 ods. 4 písm. k) zákona o ochrane nefajčiarov, bola v prípade sťažovateľa totiž vykladaná iba v súvislosti so zásielkovým predajom vodných fajok a iba pre účely zákona o ochrane nefajčiarov, ktorého nesporným zmyslom je ochrana zdravia pred negatívnymi účinkami fajčenia. Pokiaľ tu teda na jednej strane stojí záujem sťažovateľa predávať vodné fajky okrem iných foriem predaja aj zásielkovým predajom a na druhej strane záujem spoločnosti na ochrane zdravia obyvateľov pred negatívnymi následkami fajčenia, ku ktorým môže prispieť aj používanie vodnej fajky, je namieste aj túto okolnosť pri výklade dotknutých ustanovení a ich prípadnom dopade na základné práva sťažovateľa vziať do úvahy.

Ústavný súd tak nezistil, že by relevancia námietok sťažovateľa smerujúcich proti napadnutému rozsudku najvyššieho súdu v kontexte posúdenia možného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru umožnila dospieť k záveru, ktorý by odôvodňoval vyslovenie porušenia uvedených práv.

Iba to, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu vyjadreným v napadnutom uznesení nestotožňuje, ešte nemôže zakladať splnenie podmienok prijateľnosti jej sťažnosti.

Za tejto situácie považuje ústavný súd za vylúčené, aby rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 4 Sžo 6/2015 zo 4. novembra 2015 mohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených základných práv a slobôd. Preto sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júna 2016